

# Daltonplan



Daltonschool de Ieme

## Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Voor wie is dit plan geschreven?	5
2. Relatie met andere beleidsstukken	6
3. Waarom kiezen we voor Daltononderwijs?	7
3.1 Effectief onderwijs	7
3.2 Het ontstaan van Daltononderwijs	9
3.3 Daltononderwijs nu	10
3.4 Nederlandse Daltonvereniging	11
4. Daltononderwijs op de Ieme	13
4.1 Zelfstandig werken	14
4.2 Dagritme	15
4.3 Symbolen en handelingswijzers	15
4.4 De taak	17
4.5 Uitgestelde aandacht	20
4.6 Samenwerken	21
4.7 Materialen	22
4.8 Werkplekken	23
4.9 Zelfcorrectie	24
4.10 De kring	26
4.11 Zorg voor de school	27
5. Informatie overdracht	28
6. Daltonontwikkeling	28
7. Meer informatie	29

## Inleiding

Sinds 1999 is de Ieme een door de Nederlandse Daltonvereniging erkende Daltonschool.

Daar zijn we trots op. Vanuit onze pedagogische visie en de wens het onderwijs aan te kunnen passen aan de mogelijkheden van individuele kinderen, waarbij het sociale aspect zeker niet verdwijnt, werken we enthousiast aan ons Daltononderwijs.

Steeds meer scholen nemen onderdelen uit het Daltononderwijs over.

Daltononderwijs is echter veel meer dan het werken met taken of het invoeren van zelfstandig werk.

Door middel van dit document willen we dan ook aangeven, hoe wij, op vele vlakken de "Dalton way of life" in ons onderwijs en in onze kijk op kinderen integreren. Het geeft niet alleen een beeld van ons onderwijs, maar wil tevens een ontwikkelingsdocument zijn. Dalton is altijd in beweging, als erkende Daltonschool zijn wij dat ook. We zijn voortdurend bezig met het verbeteren en verdiepen van ons onderwijs. Aan het eind van dit Daltonplan is dan ook ons ontwikkelingsplan voor de komende jaren opgenomen.

We hopen op een voortdurende groei en ontwikkeling en zullen ervoor zorgen dat ook dit document met ons mee zal groeien!

## 1. Voor wie is dit Daltonplan geschreven?

Dit plan is geschreven om onze werkwijze vast te leggen en om onze ontwikkelingsdoelen voor de toekomst te omschrijven. Het plan geeft een goed beeld van het onderwijs op onze school.

Het plan is bedoeld voor:

- Nieuwe leerkrachten, stagiaires en sollicitanten
- Ouders en andere belangstellenden, die zich willen verdiepen in de werkwijze en achtergronden van Daltononderwijs.
- De visitatiecommissie van de Nederlandse Daltonvereniging
- De onderwijsinspectie
- Het schoolbestuur van stichting de Mare
- Collega's van andere Daltonscholen.

Dit document is zeker ook bedoeld als leidraad voor het team van Daltonschoon de Ieme, de leerkrachten die dagelijks in praktijk brengen wat in dit document is beschreven.

Het is een borgingsdocument, dat verworven inzichten en werkwijzen vastlegt voor een langere periode.

## 2. Relatie met andere beleidsstukken

### **Het schoolplan**

Het schoolplan wordt in 2007 vernieuwd en zal de periode tot en met 2011 bestrijken. Het schoolplan heeft raakvlakken met dit plan. Dit plan beschrijft onze onderwijskundige visie en de praktische uitvoering ervan. In het schoolplan worden vakinhoudelijke zaken uitgebreider besproken en gaan we in op zaken als financiën, huisvesting, kwaliteitszorg enzovoort.

Ook zullen in het schoolplan bovenschoolse procedures en afspraken worden vastgelegd.

### **De schoolgids en de schoolkalender**

De schoolgids is herschreven in 2007. In dit document wordt de organisatie van de school beschreven. Ook het Daltononderwijs komt aan de orde, maar beknopter dan in dit Daltonplan.

In de schoolkalender worden jaarlijks de actuele gegevens beschreven, als aanvulling op de informatie uit de schoolgids. Hier staan onder andere de adresgegevens van leerkrachten, oudervereniging- en MR-leden in vermeld, de groepsindeling voor dat jaar en vakanties en vrije dagen. Tezamen geven beide een praktisch inzicht in de schoolorganisatie.

### **Formatieplan, zorgplan, ICT-plan, Cultuurplan**

In het formatieplan wordt uiteengezet hoe de personele inzet voor een schooljaar in elkaar zit.

In het zorgplan wordt ingegaan op de zorg rondom leerlingen die extra aandacht nodig hebben. Dit plan heeft een schooloverstijgend deel, dat is samengesteld binnen het samenwerkingsverband W.S.N.S. waar onze school in participeert.

In het ICT-plan wordt onder andere de inzet van de computer in het onderwijs beschreven.

Het cultuurplan beschrijft hoe wij binnen onze school vorm willen geven aan cultuuronderwijs en ontplooiing van de creatieve expressiemogelijkheden van leerlingen.

Al deze plannen beschrijven specifieke onderdelen van ons onderwijs, en de wijze waarop we dit vormgeven, met als uitgangspunt onze Daltonvisie. Zo kunnen wij, dankzij onze Daltonwerkwijze, de zorg rondom leerlingen goed in de klas vormgeven. De computer hanteren wij als middel om kinderen zelfstandig te laten werken aan leerstof, passend bij hun eigen niveau. Cultuur integreren we in ons onderwijs door hier niet alleen zelfstandig, maar ook samenwerkend mee bezig te zijn, met aandacht voor de specifieke kwaliteiten van de leerlingen.

### 3. Waarom kiezen we voor Daltononderwijs?

Het team van de Ieme is in de jaren '90 op zoek gegaan naar mogelijkheden, om het onderwijs af te stemmen op de individuele mogelijkheden van kinderen. Het ene kind is het andere niet en de leerkrachten van onze school zochten naar methodieken om het onderwijs adaptiever te maken. Uiteindelijk kwam men in aanraking met het Daltononderwijs. Enthousiast en gedreven heeft het team toen hard gewerkt aan de invoering van onderwijs volgens het Daltonplan. Onze zoektocht binnen onderwijsland is begonnen met de vraag hoe we het onderwijs adaptiever zouden kunnen maken. Het daltononderwijs is niet alleen adaptief, maar ook effectief onderwijs.

#### 3.1 Effectief onderwijs

Lector Daltononderwijspedagogiek Piet van der Ploeg heeft in 2007 zijn onderzoek naar de effectiviteit van Daltononderwijs beschreven. Effectief onderwijs heeft elf kenmerken, en het Daltononderwijs is, gelet op deze wetenschappelijk bewezen kenmerken, een geschikte en verantwoorde verbetering van het onderwijs.

We willen de kenmerken hier kort beschrijven.

##### 1. Werkvormen

Het Daltononderwijs biedt een variatie in werkvormen. Naast zelfstandig werk zijn er klassikale uitleg en instructiemomenten. Er wordt veel samengewerkt en kinderen helpen elkaar.

##### 2. Uitleg en instructie

Naast de klassikale uitleg en instructie, geeft de leerkracht, onder andere in de taaktijd, veel individuele instructie. Dit kan de leerkracht op eigen initiatief doen, maar ook de leerling kan de leerkracht om uitleg vragen. Daarbij zijn de taken die de leerlingen doen zelfinstruerend. Zij kunnen ook uitleg en instructie bevatten. In het Daltononderwijs is genoeg ruimte voor uitleg en instructie door de inzet van taakuren en zelfstandig werken.

##### 3. Feedback en toetsing

Doordat de leerlingen veel zelfstandig werken is er voldoende ruimte om feedback te geven. De leerlingen evalueren het eigen werk en werkproces, de leerkracht doet dit ook. Als er samengewerkt wordt, geven de leerlingen elkaar feedback. Toetsing gebeurt regelmatig en kan ook individueel afgestemd worden.

##### 4 en 5. Taakgerichtheid, tijd, duidelijkheid en structuur

De leerling werkt aan een vooraf opgestelde taak. De leerling weet wat er van hem verwacht wordt en werkt vervolgens onder eigen verantwoordelijkheid. Hij kan, binnen de taaktijd, zelf bepalen hoe en wanneer hij aan de taak werkt. Dit maakt dat hij de tijd effectief en naar eigen behoefte kan verdelen. Hij kan in eigen tempo de stof doorwerken. De taakbrief is hier een hulpmiddel voor het overzicht van het werk wat gedaan moet worden, een hulpmiddel om te plannen en om goed bij te houden wat er al gedaan is.

Samenvattend: het Daltononderwijs is sterk in het realiseren van taak- en doelgericht werken, binnen een vastgestelde tijd. Het biedt duidelijkheid en structuur.

### **6. Stap voor stap**

De taken worden zo samengesteld dat de stof stapsgewijs aan de leerlingen wordt aangeboden. Doordat de leerlingen hun eigen tijd kunnen indelen, kan ieder leerling de leerstof bovendien in eigen tempo doorwerken.

### **7. Leren leren**

Doordat de leerlingen de verantwoording dragen voor het eigen leerproces in de taak, worden zij al vroeg geconfronteerd met de manier waarop zij zelf leren. Hierop vindt bovendien regelmatig reflectie plaats, door de leerkracht, maar ook door de leerling zelf. Op deze manier werken we aan het aanleren en verbeteren van leersstrategieën.

### **8. Elkaar leren**

In het Daltononderwijs wordt de school beschouwd als sociale gemeenschap. Leerlingen helpen elkaar bij hun taak, maar werken ook regelmatig coöperatief samen aan taakopdrachten. De werkvormen zijn zo gekozen, dat leerlingen optimaal gebruik kunnen maken van elkaars kennis.

### **9. Adaptief**

Zoals al eerder genoemd is het Daltononderwijs voor ons team een geschikte context voor het vormgeven van adaptief onderwijs. Het onderwijs is adaptief, doordat de leerling de stof op zijn eigen manier en tempo kan verwerken. Daarnaast biedt het werken met taken de mogelijkheid om deze aan de individuele mogelijkheden van de kinderen aan te passen. Het zelfstandig werken geeft daarnaast de leerkracht de mogelijkheid om aan kinderen die dat nodig hebben, extra instructies te geven.

### **10. Huiswerk**

Ook het huiswerk, dat we meegeven in groep 7 en 8, bestaat uit zelfstandig te verwerken taken, die aangepast kunnen worden aan de mogelijkheden van het kind.

### **11. Ouders**

Het team van de Ieme vindt het erg belangrijk om een goed contact met ouders op te bouwen. We hebben een oudervereniging en vele hulpouders, die op school actief zijn. We organiseren eens per jaar een kijkavond en een open ochtend voor ouders, alle groepen geven eens per jaar een voorstelling voor ouders en er zijn drie keer per jaar contactavonden.

### 3.2 Het ontstaan van Daltononderwijs

Daltononderwijs is gebaseerd op de ideeën van Helen Parkhurst (1887-1973), een Amerikaanse pedagoge. Parkhurst vond sociale opvoeding het belangrijkste doel van onderwijs. Ze pleitte daarbij voor een individuele aanpak. Ze ontwikkelde een onderwijssysteem, dat zij uitprobeerde op een High School in de plaats Dalton (Massachusetts). Ze noemde het systeem "het Daltonplan".

Uitgangspunten van dit plan zijn:

- vrijheid (binnen bepaalde grenzen) en verantwoordelijkheid
- zelfstandigheid
- samenwerking

De taak is een manier om aan deze principes vorm te geven. De opdracht, het werk wat de leerlingen moeten doen ligt vast. Er is vrije keuze wat betreft het tempo en de volgorde waarin een kind wil werken en de manier waarop hij dat doet en de tijd die het aan de verschillende onderdelen besteedt.

Parkhurst ontwikkelde haar ideeën niet voor basisschoolleerlingen, maar voor High School leerlingen vanaf 9 jaar. Het Daltononderwijs voor jongere kinderen is later in Nederland ontwikkeld.

In 1928 startte de eerste Daltonschool in Nederland, een meisjesschool in Den Haag. Daarna volgden er al snel meer. In 1931 verenigden de scholen zich in de Nederlandse Daltonvereniging.

In 2005 was het 100 jaar geleden dat Parkhurst met haar onderwijsexperimenten begon. Het Daltononderwijs heeft zich echter steeds aangepast aan de veranderende eisen en wensen van de samenleving. De principes vrijheid, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid en samenwerking blijven overeind, maar hebben in de loop der tijd andere accenten gekregen.

### 3.3 Daltononderwijs nu

Een school die volgens de Daltonprincipes werkt, leert kinderen om individueel of samen met anderen een probleem aan te pakken en de verantwoordelijkheid te dragen voor de manier waarop het probleem wordt opgelost.

Daltononderwijs gaat er van uit dat ieder mens verantwoordelijk is voor zichzelf en zijn omgeving. Dit is een voorwaarde om goed te kunnen functioneren in een democratische samenleving.

In de Daltonschool leren we kinderen verantwoordelijkheid dragen. De leerkracht begeleidt de kinderen daarin en maakt duidelijke afspraken met de leerlingen. De docent zorgt voor een uitnodigend en veilig klimaat, waarin het kind zich optimaal kan ontwikkelen.

De uitgangspunten van het Daltononderwijs zijn:

#### 1. Vrijheid en verantwoordelijkheid

De leerlingen krijgen de vrijheid om zelf bepaalde keuzes te maken. Kinderen zijn verantwoordelijk voor die keuzes en ze leren hier verantwoord mee om te gaan. Het verantwoordelijkheidsgevoel voor het eigen leerproces wordt zo stapje voor stapje vergroot.

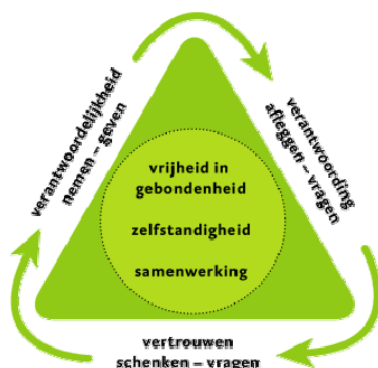
#### 2. Zelfstandigheid

Er wordt veel aandacht besteed aan het vergroten van de zelfstandigheid. De kinderen worden gestimuleerd zelf hun problemen op te lossen. Ze leren hun werk zelf te plannen en te beoordelen.

#### 3. Samenwerken

Het leren samenwerken met anderen is van groot belang. De leerling functioneert als lid van een sociale groep. De grens van de individuele vrijheid wordt altijd gevormd door de vrijheid van de ander.

We geven vorm aan het samenwerken door gebruik te maken van coöperatieve werkvormen. Deze werkvormen zorgen ervoor dat kinderen optimaal van elkaar kunnen leren.



## Nederlandse Daltonvereniging

Samenwerking is een belangrijk goed in het Daltononderwijs.

Als school werken we dan ook graag samen met andere Daltonscholen.

Onze school is actief lid van de Daltonvereniging, en participeert in het deernetwerk Dalton Oost Nederland (DON).

De directie neemt deel aan het directieoverleg binnen de DON. Op deze manier blijven we op de hoogte van actuele ontwikkelingen binnen het Daltononderwijs



en dragen we binnen de scholen kennis aan elkaar over.

Daarnaast is een teamlid sinds 2007

Daltoncoördinator en neemt deel aan de regiobijeenkomsten die de DON organiseert voor Daltoncoördinatoren. Ook neemt dit teamlid deel aan intervisiebijeenkomsten binnen deze groep.

Als school streven we ernaar om als team de tweejaarlijkse teammiddag die de DON

organiseert te bezoeken. Een aantal teamleden is ook aanwezig bij de Daltonconferenties van de DON in Deventer.

Leerkrachten die bij ons op school werkzaam zijn, zijn in het bezit van een Daltoncertificaat of hebben aantoonbaar ruime ervaring in het Daltononderwijs.

Het Daltoncertificaat wordt behaald na deelname aan de basis cursus voor Daltonleerkrachten. Nieuw aangestelde leerkrachten, die dit certificaat niet hebben, nemen binnen twee jaar na aanstelling deel aan deze cursus.

### 3.5 Opbrengsten van Daltononderwijs.

De leme is een door de Daltonvereniging officieel erkende Daltonschool. Elke vijf jaar worden wij opnieuw getoetst om te zien of wij onze naam nog waarmaken.

Wij onderscheiden ons door dit certificaat van scholen die wel Daltonaspecten in hun systeem hanteren, maar daar niet op alle fronten uitvoering aan geven.

Juist vanwege ons aanbod kan het kind na acht jaar basisonderwijs in een veilige omgeving, goed toegerust naar het voortgezet onderwijs.

De voordelen op een rijtje:

- leerlingen die met vrijheid en verantwoordelijkheid hebben leren werken kunnen (in het voortgezet onderwijs) meer efficiënt met hun tijd omgaan,
- leerlingen leren zelf plannen en worden gestimuleerd tot het nemen van initiatief,
- kinderen krijgen “gelaagde instructie” (zoveel als nodig is) en kunnen daarmee gemotiveerd, op het goede moment, aan het werk gaan,
- kinderen die extra hulp nodig hebben krijgen die op maat geboden; leerlingen met een hogere begaafdheid kunnen verdiepings- en verrijkingsstof maken. Met individuele verschillen wordt optimaal rekening gehouden (Een kleuter die aan lezen toe is in groep 2, kan binnen de individuele leeslijn die wij hanteren, zelf aan de slag),

- op basis van respect en vertrouwen houden leerlingen rekening met elkaar en de leerkracht. Dit gegeven wordt nog versterkt door het feit dat wij een Openbare school zijn waar ruimte en respect is voor ieders afkomst en overtuiging. Daarnaast ontstaat een meer hechte band tussen kinderen vanwege het feit dat zij op diverse manieren samenwerken,

Door het werken met “taken” en taakuren heeft de leerkracht meer tijd en ruimte om kinderen individueel te ondersteunen.

Daltonleerlingen kunnen in het voorgezet onderwijs profiteren van hun vaardigheden op het gebied van zelfstandig werken en plannen. Ook de aangeleerde samenwerkingsvaardigheden komen in het voortgezet onderwijs goed van pas (denk aan het studiehuis). De leerlingen hebben geleerd keuzes te maken en de verantwoording hierover te dragen.

In de meeste beroepen in de huidige westerse kennismaatschappij wordt initiatief, verantwoordelijkheid en creativiteit verwacht. Vaak moet er worden overlegd met collega's, opdrachtgevers en diverse instanties. Zowel zelfstandigheid als het goed kunnen samenwerken zijn daarbij belangrijk.

De maatschappij vraagt om participerende, kritische burgers. We willen dat mensen zich verantwoordelijk voelen voor de samenleving en actief deelnemen aan democratische processen.

